



MERKNADSSKJEMA

Plannam:	Kommuneplan - samfunnsdel
PlanID:	23/480
Utarbeidd av:	
Datert/revidert:	18.09.2023

Det er kome inn 8 merknader/uttale

Avsendar:	Samandrag:	Kommentar/handsaming: Vis til endring i plankart /føresegn
Statens vegvesen 29.06.2023	1. Statens vegvesen viser til at deira ansvar først og fremst er knytt til arealbruk langs riksveg, men også til ei rekke andre nasjonal og regional føringar. I denne konkrete saka uttalar vegvesenet seg som statleg fagstyremakt med sektoransvar innanfor vegtransport. 2. Vegvesenet er opptatt av gjennomgangstrafikken, fokus på trygg ferdsle for mjuke trafikantar og korleis nye bustadområde og arbeidsplassar vert plassert for å legge til rette for meir miljøvenleg transport. 3. Vegvesenet vurderer at areal og næringsutvikling heng nært saman med klima og samferdsel og at planprogrammet under kap 4 bør ha ein eigen bolk om samferdsel og der fokus er miljø og mjuke trafikantar.	1. Tatt til orientering 2. Tatt til orientering 3. Tatt til orientering
BIR 12.07.2023	1. BIR viser til at samfunnsplanen skal møte krava til berekraft, utviklingsmoglegheiter og forenkling av tenester til innbyggjarane utan at det går utover kvalitet. Dette skapar utfordringar og krav om utvikling, innovasjon og fornying innan ulike sektorar. Avfallsbransjen er ein av desse. 2. BIR er oppteken av at renovasjonsløyisingar, både for bustader og fritidsbustader, vert handsama og sikra som teknisk infrastruktur på lik linje med anna infrastruktur som veg, vatn og avlaup mm. Det er	1. Tatt til orientering 2. Tatt til orientering. Diskusjon kring konkrete avfallsløyisingar og plassering må takast i samband med kommuneplanens arealdel, men tematikken vil verta diskutert i samfunnsplanen.



	ynskjeleg at dette heng tett saman med den overordna arealstrategien. Resultatet av dette arbeidet bør også utfordre meir tradisjonelle løysingar for opp og innsamling av avfall. Dette vil også sikre eit meir heilskapleg oversyn i høve til berekraft. BIR ønskjer at kommunen ser på: a) Moglegheita til å sette av strategisk plasserte areal kor kommunen samlar forskjellige retur-og avfallsløysingar, for både hytte, bustadfelt og kanskje også for næring. b) Tilrettelegging for fossilfrie køyretøy for innsamling av avfall, til dømes oppsett av ladestasjonar for tunge køyretøy. c) Utvikling av BIR sine gjenvinningsstasjonar heng tett saman med kommunens strategi for fortetting og vekst. d) Kvaliteten på vegane, særleg sidevegane, er utfordrande for dei tunge køyretøya som skal ut og samle inn avfall.	
Bergen brannvesen 10.07.2023	1. Brannsjefen i Bergen er også brannsjef i Samnanger kommune og Bergen brannvesen har difor gitt uttale til planprogrammet. Uttalen er avgrensa til brann- og redningsfaglege tilhøve. 2. Brannvesen viser til at planen må ta omsyn til plassering av brannstasjon må sjåast i samanheng utvikling og etablering av nye nærings- og bustadområde, jf. krav til utrykningstid med meir. Plassering i forhold til risiko for bilulykker er også faktorer som det må takast omsyn til i denne samanheng.	1. Tatt til orientering 2. Tatt til orientering. Sjølv lokaliseringsdebatten må løysast som eiga sak, elle ri samband med kommuneplanens arealdel.
Kystverket 28.07.2023	1. Kystverket er ein nasjonal etat for kystforvaltning, sjøsikring og beredskap mot akutt forureining. Kystverket ligg under Nærings- og fiskeridepartementet. Kystverket tek ansvar for sjøvegen og produserar viktige fellesgoder for samfunnet. Det overordna målet for den nasjonale transportpolitikken er eit transportsystem som er sikkert, fremjar verdiskaping og bidreg til omstilling til lågutsleppsamfunnet. Kystverket har fått i oppdrag å bidra til å utvikle eit heilskapleg transportsystem. Eit velfungerande sjøtransportssystem samansett av farleier, hamner og hamneterminalar er særst viktig for næringsutvikling langs med kysten og	1. Tatt til orientering 2. Tatt til følgje. Under kap. 3.7 Arealstrategi er det presisert at samfunnsplanlegginga både gjeld areal på sjø og på land. 3. Tatt til orientering. 4. Tatt til orientering.



	for at norske bedrifter kan inngå i større handels- og produksjonsnettverk, og for at personar skal korne seg mellom heim og arbeidsstad. 2. Kystverket visar til at maritim verksemd, bruk av sjøen og sjøretta landareal til transport, næringsverksemd og fritidsbruk, har ein naturleg plass i samfunnsplanlegginga. For slike aktivitetar er det viktig at samfunnsplanen vert framtidsretta og gir premissar for avklaring av arealbruk på sjø og land. Det er viktig at kommunen ser sjøtransport og bruk av sjøareal i samanheng med eksisterande og framtidige nærings- og industriareal, vegar, bustad- og sentrumsområde mm. Alle vekstnæringar treng velfungerande logistikk-løysingar, gode areal og eit godt samspel med omgjevnadene. 3. I den vidare arealforvaltninga gjennom kommuneplanen sin arealdel, kommunedelplanar, områdeplanar og detaljplanar, ber Kystverket om at kommunen må vere observant på at det ikkje vert lagt til rette for aktivitetar som hindrar for sikring og framkome på sjøen. 4. Kystverket rår kommunen i planleggingsfasen til å nytta seg av Kystverket si kartteneste «KystInfo». Her finn ein sjøkart og andre sjørelaterte opplysingar. Informasjon om kvar fartøy av ein viss storleik ferdast, tal på fartøy mm. er tilgjengeleg gjennom «Kystdatahuset».	
Statsforvaltaren i Vestland 11.07.2023	1. Statsforvaltar (SF) er positiv til at kommunen går i gang med revisjon av samfunnsplan og viser til at den kommunale planlegginga må ta omsyn til og ivareta både nasjonale, regionale og kommunale mål, interesser og oppgåver. Kommunen må såleis vurdere om ein har ivareteke dei oppgåvene og omsyna som går fram av pbl. § 3-1 bokstavane a-h. 2. SF minner om «Nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging 2023-2027», og ber kommunen om å leggje desse til grunn i det vidare planarbeidet. 3. SF meiner planprogrammet er oversiktleg, lettles og tar for seg viktige og relevante tema og er positiv til at Samnanger kommune satsar på folkehelse og berekraftsmål som berebjelkar i planarbeidet. 4. Både Regjeringa og Statsforvaltaren ønskjer større merksemd på samfunnstryggleiksarbeidet i kommunane sine planprosessar for å	1. Tatt til orientering. 2. Tatt til følgje. Nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging 2023-2027 er lagt til i planprogrammet 3. Tatt til orientering. 4. Tatt til følgje. Samfunnstryggleik er tatt inn som eige tema under punkt 4 Utgreiingsbehov med følgjande tekst: <i>Samfunnstryggleik er blitt eit stadig viktigare tema i all planlegging. I samband med samfunnsplanen må det gjerast ei vurdering av om samfunnstryggleiken er godt integrert i kommunens planverk og styringssystem slik at ein førebyggjer risiko for skade og tap av liv, helse, miljø</i>



	førebyggje mot uønskte hendingar. SF vil difor rå kommunen til å innarbeide dette som eit eige punkt. 5. Statsforvaltaren meiner kommunen i tilstrekkeleg grad tek omsyn til temaet klima og energi i planprogrammet, og at forslag til samfunnsdel til kommuneplan vil vere dekkande så framt planarbeidet følgjer opp det som står i planprogrammet. 6. Statsforvaltaren gjer merksam på at alle planar etter plan- og bygningslova skal bidra til å fremme folkehelse og motverke sosiale skilnader i helse, jf. pbl. § 3-1. Det er krav om at kommunen skal lage eit oversiktsdokument over helsetilstanden i befolkninga og dei positive og negative faktorane som påverkar denne, som kunnskapsgrunnlag for vidare samfunnsplanlegging i kommunen, jf. folkehelselova§§ 4 og 5. Samnanger kommune utarbeidde ei slik folkehelseoversikt i 2019 og dette vil vere eit viktig kunnskapsgrunnlag for samfunnsplanen. 7. SF viser til at kommunane har eit ansvar for å legge til rette for integrering av innbyggjarar med ulike føresetnader. Integrering bør skje både sosialt ved å skape møteplassar og fysisk ved å leggje til rette for ulike typar bustader i kommunen. Gode grønstrukturar er og eit vesentleg punkt i denne samanhengen. Vidare minner SF om at universell utforming skal ligge til grunn for all planlegging, jf. pbl § 1-1 femte ledd. 8. For å skape gode lokalsamfunn for alle er det viktig at kommunen har ein tydeleg og sosial bustadpolitikk. Utvikling av gode bustadar og butilhøve er viktige kommunale tiltak i kampen mot sosial ulikskap, barnefattigdom og manglande integrering av arbeidsinnvandrarar og flyktningar. 9. Leve heile livet er regjeringa si kvalitetsreform for eit meir aldersvenleg samfunn, og syner behovet for livsløpsperspektiv og universell utforming i samfunnsplanlegging. SF vil oppmode Samnanger kommune til å ha målsetjingar som er høgare enn minstekravet når det gjeld universell utforming. Dette gjeld både for planlegging av private bustadar og offentlege rom. Framtidsretta arealplanlegging bør legge til rette for eit inkluderande og levande lokalsamfunn. 10. Planprosessen må organiserast slik at ulike grupper av barn og unge får høve til å delta, for at synspunkt som gjeld barn skal korne fram og verte ein del av prosessen. Det er såleis positivt at planprogrammet peikar på	<i>og viktig infrastruktur, og ha god beredskap for ulykkessituasjonar m.v.</i> 5. Tatt til orientering 6. Tatt til orientering. Demografiske endringar og oppdatert folkehelseoversikt er viktig kunnskapsgrunnlag for arbeidet med samfunnsplan og som grunnlag for seinare arbeid med kommuneplanens arealdel. 7. Tatt til orientering. På grunnlag av oversikt over dagens situasjon og framskrivingar skal det utarbeidast ein arealstrategi som legg føringar for arealplanen. Planprogrammet legg opp til at det vert utarbeida ei bustadanalyse som går grundigare inn i denne tematikken. 8. Tatt til orientering. Sjå pkt 8 9. Tatt til orientering. Bustadanalysen som det vert vist til i pkt 8 bør kome med råd og anbefalingar i høve kva rolle kommunen bør ha som tilretteleggjar og premissgivar. Type bustader og kor dei skal plasserast er særleg viktig sett i høve vidare arbeid med arealplanen. Samnanger har ei aldrande befolkning og i kommuneplanarbeidet er det viktig å diskutere korleis ein sikrar gode butilhøve og levande lokalsamfunn i ulike deler av kommunen. 10. Tatt til orientering. Kommuneplanarbeidet legg føringar for utvikling av kommunen i lang tid framover og det er såleis avgjerande med ein brei og god medverknadsprosess. Det er difor lagt opp til å bruke ein del tid og ressursar på dette arbeidet. Opne gode prosessar og diskusjonar vil også bidra til at politikarane får eit betre grunnlag til å ta nødvendige val for utvikling av kommunen. 11. Tatt til følgje. I pkt 3.2 er naturmangfald lagt til og eit eige kulepunkt: <i>Korleis skal vi sikre naturmangfald og artsrikdommen i kommunen?</i>
--	--	--



	at barn og unge skal ha særskild merksemd i planprosessen. Vi viser elles til temarettleiar T-1513 om barn og unge og planlegging etter plan- og bygningslova, samt rettleiar H-2302 om medverknad i planlegging. 11. Naturmangfald er nemnt under hovudtema 3.2 klima og klimatilpassing, miljø og naturmangfald i planprogrammet. Statsforvaltaren hadde gjerne sett at temaet fekk meir merksemd sett i lys av kor viktig dette er for framtidige generasjonar. 12. SF rår kommunen til å oppdatere registreringa av kjerneområde landbruk og kulturlandskap om det er lenge sidan det vart gjort ein slik gjennomgang, for å få betre grunnlag for vidare planlegging. Dei viser vidare til nasjonale forventningar til kommunal planlegging der det går fram at kommunane skal sikra viktige jordbruksområde og leggja til rette for nye og grønne næringar i tilknytning til jordbruk og skogbruk. 13. SF meiner kommunen bør analysere om det er behov for meir utbyggingsareal for bustadar, på bakgrunn av prognosar for folketalsvekst og eksisterande utbyggingsareal. Det same gjeld for næringsareal. 14. SF registrerer at kommunen ha stor merksemd på næringsutvikling, men påpeikar at fiskeoppdrett/akvakultur ikkje er nemnt i planprogrammet. Dette er eit viktig og dagsaktuelt tema som kommunen bør adressere under nettopp hovudtemaet næringsutvikling. Det er viktig at miljøperspektivet ved næringa, og andre næringar, vert trekt frem for å sikre at utviklinga, og i sjøområda, vert berekraftig. 15. I plan- og bygningslova er det lagt stor vekt på at kommunane skal leggje til rette for medverknad i kommuneplanlegginga. SF meiner det er positivt at kommunen har medverknad som sentralt tema i planprogrammet, med mellom anna folkemøte, møte med råd og utval «workshops» osb. i tillegg til nettbasert informasjon og bruk av media. Vi viser elles til rettleiar H-2302 frå Kommunal- og moderniseringsdepartementet der ein kan få meir informasjon om korleis ein sikrar auka deltaking i kommunale planprosessar. SF rår og til å ta i bruk rettleiar T-1492 om kommuneplanprosessen samfunnsdelen - handlingsdelen i det vidare planarbeidet.	12. Tatt til følgje. I samband med kap 4 Utgreiingsbehov er det lagt inn registrering av kjerneområde for landbruk og viktige kulturlandskap som del av næringsanalysen. Korleis sikre viktige landbruksområde er også lagt inn i kap 3.7 Arealstrategi 13. Tatt til orientering. I samband med samfunnsplanarbeidet skal det utarbeidast ein arealstrategi. Som grunnlag for denne er det nødvendig å analysere behov for bustadareal og næringsareal. 14. Tatt til følgje. Under utgreiingsbehov Næringsanalyse er det lagt inn eit punkt om kartlegging av potensiale for fiskeoppdrett/akvakultur i sjø og på land. 15. Tatt til orientering. Rettleiar H-2302 frå Kommunal- og moderniseringsdepartementet og rettleiar T-1492 om kommuneplanprosessen samfunnsdelen vil vere viktige å nytte i det vidare arbeidet.
--	--	---



Samnanger Næringsforum 11.08.2023	1. Styret i Samnanger Næringsforum har følgjande kommentarar til planprogrammet, knytt til næringsutvikling og arealstrategi: 2. Hovudnæringar i Samnanger har tradisjonelt vore tekstilindustri og kraftverk, service og jordbruk. Døme på nyare verksemd er fiskeoppdrett, treindustri (møbel- og kjøkkeninnreiing) og betongindustri (ferdigelement). Næringsforumet gir i tillegg ei god oversikt over andre næringar og servicetilbod i kommunen. 3. Næringsforumet meiner samfunnsplanen bør diskutere korleis Samnanger i større grad kan verta ein attraktiv næringskommune. Dette vil også bidra i retning av ein attraktiv bukommune. 4. Samnanger Næringsforum meiner at framtidig næringsutvikling bør være knytt opp mot energikrevjande industri, samt kunne ta del av det grønne skiftet. Næringsforumet meiner det er uheldig å nytte kraftproduksjonen til elektrifisering av olje- og gassindustrien og meiner straumen heller bør nyttast til lokal industriutvikling. 5. Samnanger kommune må arbeida for å få ein godkjent akvakulturplan, og samtidig ha fokus på næring i sjø som kan gi moglegheiter for næringsetablering og nye arbeidsplassar. 6. Kommunen har manglande marknadsføring. Det bør utarbeidast ny marknadsføring med vekt på ledige tomter både for bustadar og næring, i tillegg til fokus på at Samnanger er nabokommune til Bergen med god kommunikasjon og kort reisetid til sentrum. 7. Mobil og fiberdekning må snarast byggjast ut der i områder der ein ikkje har tilfredsstillande dekning. Dette kan gjerast med stønad frå Vestland Fylkeskommune. 8. Samnanger Næringsforum er opptatt av at det vert planlagt nye næringsareal helst knytt til direkte forbindelse med RV49. Dei meiner kommunen sjølve må ta initiativ til å finne, diskutere med grunneier (e) samt finansiere nødvendige reguleringsplanar for godkjenning. 9. Areal til kraftkrevjande industri bør ligge så nær som mogleg Børdalen. Sjølv om det p.t. er en godkjent næringstomt knytte til datasenter, er det her framtidige moglegheiter kan ligge. All kraftkrevjande industri vil levere restvarme og dette er en resurs kommunen bør ha en plan for å kunne utnytte.	1.-11. Samnanger næringsforum har kome med ei rekke gode innspel som vert tatt med i det vidare arbeidet med samfunnsplanen.
--	---	--



	10. For å tiltrekke nye innbyggjarar til Samnanger kommune bør nye areal for bustadbygging vurderast å utviklast i maritime omgjevinge. Fleire kommunar på Vestlandet har hatt en god utvikling på dette området. Kommunen rådes til å opprette en gruppe for å utreie moglegheitene samt utforske eksisterande prosjektet for å finne effektar av etablering. 11. I samband med dei store vegprosjekta som er under planlegging, må kommunen i samarbeid med vegmyndigheitene, utarbeida ein plan for deponering av steinmassar/overskotsmassar.	
Vestland fylkeskommune 24.08.2023	Vestland fylkeskommune (VF) vurderer planprogrammet ut i frå fylkeskommunens sektoransvar og målsettingar i regionale planar. Fylket har merknader til planprogrammet når det gjeld det planfaglege, folkehelse, kultur, idrett og inkludering, universell utforming, areal og transport, samferdsel, naturmangfald, klima og energi, kulturminne og kulturmiljø, og næringsutvikling. Under er ei oppsummering av merknadane: 1. <u>Planfaglege merknader</u> a) Planprogrammet for kommuneplanen sin samfunnsdel er kortfatta, men strukturert og tydeleg. Kommunen har gjort greie for langsiktige mål, resultatmål og prosessmål. Vårt generelle inntrykk er at både prosess og innhald er godt forankra i dei lovar og retningslinjer. b) VF meiner definerte satsingsområde og utgreiingsbehov vil gje eit godt utgangspunkt for utvikling av konkrete mål og strategiar. Dette viser i tillegg at kommunen har ei heilskapleg tilnærming til samfunnsutvikling for å skape ei balansert og berekraftig forvaltning av Samnanger. c) VF viser til at når FNs berekraftsmål vert tilpassa lokale forhold, fører det til at kommunen kan bruke samfunnsplanen meir handfast som styringsverktøy for å bidra til berekraftig utvikling. d) VF viser til at opplegg for gjennomføring av medverknad er godt belyst på dette stadiet, men ber kommunen vurdere digitale plattformer og kanalar slik at fleire får høve til å delta. e) VF viser til ei rekke regionale planar, temaplanar og strategiar som bør takast med som kunnskapsgrunnlag.	1. Vestland fylke har gitt ei grundig uttale med ei rekke punkt som dei meiner er viktig å ta med i det vidare arbeidet. VF minner om planforum, og det no lagt inn som eige punkt under 6. Framdriftsplan.



	f) VF er positive til ein arealstrategi som føring for kommuneplanens arealdel og oppmodar kommunen mellom anna vise korleis kommunen skal syte for ei samordna areal- og transportplanlegging som bidreg til å redusere transportbehova, redusere nedbygging av LNF- og viktige natur- og friluftsområde, fortette innanfor eksisterande utbygde område og utvikle eksisterande sentrum og knutepunkt. g) VF viser til at det ikkje er grunnlag for utbygging «over alt», og det er trong for å prioritere. For å lukkast med dette er det viktig at ein jobbar med å utvikle tettstadane i kommunen, slik at desse er attraktive som stad å bu, besøke og drive næring. h) Handel og tenester bør som hovudregel vere lokalisert til sentrum. Det same bør arbeidsplassar med mange tilsette. i) Nye bustadområde bør lokalisrast innanfor gangavstand til sentrum, og innanfor område som allereie er utbygd. j) Å satse på gode friluftslivsområde og ivaretaking av desse kan vere eit verkemiddel for å nå mål under tema som stadattraktivitet, tettstadutvikling, livsmeistring og folkehelse. k) Samfunnsdelen bør inkludere arealstrategiar som sikrar friluftsområde og viktige kulturmiljø for ålmenta l) Kommunen bør sikre ei berekraftig forvaltning av kommunen sine kulturlandskap og kulturmiljø. Desse bør definerast og synleggjerast i arealdelen gjennom bruk av omsynssoner. m) Det er viktig at arealstrategiane speglar måla ein set seg innan klima og miljø. Det bør vurderast strategiar som tar omsyn til karbonrike areal, redusere fossile utslepp frå trafikk, legge til rette for ladeinfrastruktur for køyretøy og fartøy, ta i vare naturmangfaldet og bruk av naturbaserte løysingar 2. <u>Handlingsplan og økonomiplan</u> a) I planmaterialet som ligg ute på høyring er det uklart korleis kommunen har tenkt å utarbeide handlingsdelen for å følge opp måla i kommuneplanen. Dersom kommunen har eit ønskje om at økonomiplanen skal inngå i eller utgjere handlingsdelen, opnar	
--	---	--



	kommunelova§ 14-4 femte ledd opp for dette. I så tilfelle rår vi til at valet vert synleggjort i planskildringa til samfunnsdelen. 3. <u>Folkehelse</u> a) Ved å løfte folkehelse inn i satsingsområda og strategi ane i kommuneplanen sin samfunnsdel, kan samfunnsdelen bli ein god folkehelsestrategisk plan for Samnanger-samfunnet. Det vil styrke kommunen som samfunnsutviklar at folkehelse er løfta fram som sentralt tverrgående omsyn og med eit perspektiv på kva som fremjar helse og trivsel hjå innbyggjarane. 4. <u>Kultur, idrett og inkludering</u> a) Dei nye nasjonale forventingane for regional og kommunal planlegging (2023-2027) er no på plass og bør danne grunnlaget for vidare arbeid med samfunnsdelen. b) Samfunnsdelen skal medverke til å definere og formidle kommunen sin eigenart. styrke og omdømme. Kulturliv. idrett. kulturarv. frivillig arbeid, møteplassar og friluftsliv er rike kjelder som kan medverke til å skape ein sterkare identitet og tilhørsliv, og som er viktige ressursar for å bygge Samnanger si framtid. c) Vi oppmodar til å satse på kunst og kultur. deltaking i frivilligheit. friluftsliv, bibliotek som viktige møteplassar. barn og unge. kulturarv, nærnatur og fysisk aktivitet som sentrale tema for samfunnsutvikling. d) Sterke lokalsamfunn er svært viktige for folk sin kvardag og helse. Kva som definerer eit godt lokalsamfunn er samansett. men sosiale møteplassar. aktiv deltaking. kvalitet i utforminga av stadane. tilgang til viktige funksjonar og varierte bustadtypar er sentrale element. I tillegg spelar frivillig organisasjonsliv og den aktiviteten det skapar ei avgjerande rolle for å gi Samnanger gode lokalmiljø. e) Kultur- og idrettsfeltet og frivillig sektor er nøkkelen til å skape meningsfullt innhald i lokalsamfunnet. Dette kan også styrke andre områder og satsingar i kommunen. både innan helse og omsorg. næringsliv og verdiskaping. Her kan ein t.d. stimulere til berekraftig reiseliv. lokale opplevingar og arrangement, utvikling av lokale produkt, støtte for kulturentreprenørar. og satsing på ungt	
--	--	--



	entreprenørskap og ungdomsbedrifter. Kommunen bør også vurdere aktivitet og kultur som aktuelle innovasjonsområde. f) Biblioteka skal gi tilgang til kultur, informasjon, kunnskap og eit godt læringsmiljø. Ein skal drive bibliotektenesta i tråd med Lov om folkebibliotek. Bibliotekstrategien "Rom for demokrati og danning" er grunnlag for den nasjonale bibliotekutviklinga 2020-2023. Her er mål om å vidareutvikle biblioteka som relevante og viktige kunnskapsinstitusjonar som skal bidra til folkeopplysning og danning for befolkninga, og som kan vere ein viktig møteplass for alle. g) Forsking tyder og på at fysisk aktivitet har ein svært positiv innverknad på psykisk helse og livskvalitet. Difor bør ein ta med dette temaet i arbeidet med den nye samfunnsplanen. h) Det å ha gode anlegg for både organisert og uorganisert aktivitet vil vere viktig for folkehelsa. Dette er særleg viktig for å skape gode oppvekstvilkår for barn og unge i Samnanger. Samnanger er ein relativt liten kommune, men nettopp derfor er det viktig å oppretthalde gode tilbod for både organisert og uorganisert aktivitet for innbyggjarane. Eit auka fokus på dette kan også gjere Samnanger til ein meir attraktiv stad å bu. i) Både i den organiserte og uorganiserte aktiviteten finn barn og ungdom kvarandre. Ved å ha eit godt og variert tilbod vil ein kunne hindre utanforskap og gi eit tilbod til alle som ønsker det. Inkludering og mangfald er sentralt for idretten, og ulike arenaer for idrett og fysisk aktivitet kan vere viktige møtestader for innbyggjarane i Samnanger, uavhengig av bakgrunn og alder. j) Det er viktig å skape inkluderande og opne lokalsamfunn med brei deltaking i samfunns- og arbeidsliv. For å nå målet om å få fleire innvandrarar i arbeid krev det eit tett samarbeid mellom introduksjonsprogrammet, NAV, vaksenopplæring, dei vidaregåande skulane og næringslivet lokalt. Fylkeskommunane har ansvar for behova til flyktningar og innvandrarar for vidaregåande opplæring og at desse møter det regionale behovet for arbeidskraft. Dette føreset eit nært samarbeid med kommunane. Samfunnsdelen av	
--	--	--



	kommuneplanen bør konkretisere korleis kommunen kan løyse desse utfordringane. k) Vestland fylkeskommune oppmodar Samnanger kommune til å skildre konkret korleis ein skal arbeide med sosial ulikskap og universell utforming. Det er også viktig å ivareta innbyggjarar i alle aldrar - også dei eldre. Både barn og eldre treng samfunn, bustadar, nærmiljø og mobilitet som er tilpassa deira behov. l) Vestland fylkeskommune oppmodar Samnanger kommune til å skildre konkret korleis ein skal arbeide med sosial ulikskap og universell utforming. Det er også viktig å ivareta innbyggjarar i alle aldrar - også dei eldre. Både barn og eldre treng samfunn, bustadar, nærmiljø og mobilitet som er tilpassa deira behov. m) Norsk kulturindeks, norsk idrettsindeks, frivillighetsbarometeret, barnefamiliepanelet og Ungdata har relevant informasjon for kommunen i arbeidet med samfunnsdelen og er ein del av kunnskapsgrunnlaget. I det vida re arbeidet med medverknad vil det vere relevant å jobbe meir med den kunnskapen ein har opp mot dei måla og visjonen ein ønsker at Samnanger skal rette seg mot. n) Det kan også vere naturleg at kultur, idrett, friluftsliv, folkehelse og frivilligheit er representert inn i prosjektgruppa for planen. 5. <u>Universell utforming</u> a) VF viser til at universell utforming er ein verdibasert strategi som famnar alle sektorar og at ein i samfunnsplanen bør løfte fram område der universell utforming skal få særleg prioritet i denne planperioden. Aktuelle tema er bustad og møteplassar 6. <u>Areal og transport</u> a) Planprogrammet har fleire gode intensjonar og legg opp til ein god planprosess. Utbyggingsstruktur og tettstadutvikling er sentrale tema for det vidare arbeidet. For Vestland fylkeskommune er det viktig at en ten kjer gjennom om fortetting i sentrumsnære områder støtter oppunder eksisterande vegnett - spesielt mtp. trafikk sikre løysingar for mjuke trafikkantar. 7. <u>Samferdsel</u>	
--	--	--



	a) Planprogrammet har fokus på koplinga mellom kommuneplanens samfunnsdel og arealdel, og trekk fram viktigheita av å legge føringar i KPS gjennom ein overordna arealstrategi og eit arealregnskap. Det å få fastsett tydelege prinsipp og føringar for planar og arealutviklinga vil ha stor betyding for å sikre ønska utvikling og å gjere framtidige planprosessar mest mogleg føreseieleg. Planprogrammet har fokus på koplinga mellom kommuneplanens samfunnsdel og arealdel, og trekk fram viktigheita av å legge føringar i KPS gjennom ein overordna arealstrategi og eit arealregnskap. Det å få fastsett tydelege prinsipp og føringar for planar og arealutviklinga vil ha stor betyding for å sikre ønska utvikling og å gjere framtidige planprosessar mest mogleg føreseieleg. 8. <u>Naturmangfald</u> a) Ved å samordne bustad, areal og transportplanlegging og prioritere å bygge ut på allereie utbygde areal, tar ein vare på naturmangfaldet og kan nytte av økosystemtenestene. I arbeidet med å greie ut utbyggingsbehov for næringsareal og bustadar, er arealrekneskap eit godt verktøy som kan gi oversikt over noverande arealbruk, arealbruksendringar og planreserve. Kommunal og distriktsdepartementet kjem ut med ein rettleiar som skal publiserast på planlegging.no, men i mellomtida anbefaler vi å lese Arealregnskap som kartgrunnlag og arbeidsmetode av NIBIO. 9. <u>Klima og energi</u> a) Regional plan for klima 2022-2035 blei vedtatt i desember 2022, og må leggjast inn som ei regional føring i planprogrammet. b) vi saknar ei kopling mellom folkehelse og klima. Vi oppmodar kommunen om å inkludere dette i kommuneplanen sin samfunnsdel. c) Det er viktig at kommunen vurderer om utfordringar, mål og strategiar ein arbeidar inn i kommuneplanen sin samfunnsdel blir vurdert med omsyn til klimaendringar. d) Vi oppmodar kommunen om å sette ambisiøse mål for utsleppsreduksjon. Målet knytt til reduksjon av direkte	
--	--	--



	klimagassutslepp må ha eit målar, og eit referanseår. Kommunen bør lage ei framskriving som syner dei direkte utsleppa fram mot 2030. Her har fylkeskommunen eit verktøy som kommunen kan nytte. Verktøyet syner framskriving basert på utsleppsstatistikken til Miljødirektoratet, og tiltak i mellom anna klimakur (nasjonale tiltak), og opnar for moglegheiten for at kommunen sjølv kan legge inn eigne tiltak. e) den løysinga som gir best oversikt over klimafotavtrykket, sjølv om noko er estimerte tal og kan gi noko dobbelttelling i forhold til dei direkte utsleppa. Det er positivt at kommunen ynskjer å ha ei oversikt over dei indirekte utsleppa, og lage tiltak for å redusere desse. f) Kommunen skal sjå nærare på korleis ein kan redusere utslepp knytt til drift, innkjøp og energioekonomiseringstiltak. Det er bra at kommunen inkluderer kva de sjølv kan gjere som organisasjon. Vi oppmodar kommunen om å lage klimabudsjett, og bruke dette aktivt til å gjennomføre tiltak for å redusere utsleppa. g) Innan energi effektivisering bør kommunen legge opp til bruk av fornybare energikjelder i bygningsmassen. I tillegg til energieffektiviseranse tiltak, oppmodar vi kommunen til å sjå på mogleheiten for energisparing. h) Kommunen skal sjå på korleis dei kan tilpasse seg klimaendringane. Vi oppmodar kommunen om å gjennomføre ei analyse over kva klimarisiko ein har, og kva ein ser føre seg kan påverke drift, næringsliv og værrelaterte hendingar i kommunen på kort og lang sikt. Kommunalbanken har ei oversikt, som gir eit godt utgangspunkt for analysen, men det er og viktig å supplere med lokal kunnskap. I tillegg har dei ei nettside som viser metode for å arbeide med klimarisiko. Fylkeskommunen skal i 2023 sende ut ei bestilling for å sjå på verktøy og metodar for å kartlegge klimarisiko i kommunane i Vestland. i) Samnanger kommune skal ta opp klima og miljøvurderingar i kommuneplanen sin samfunnsdel. Vi oppmodar difor kommunen om å lage eit kunnskapsgrunnlag/statusrapport om dette tema, som eit vedlegg til kommuneplanen sin samfunnsdel.	
--	---	--



	10. <u>Kulturminne og kulturmiljø</u> a) Vi saknar generelt ei omtale av kulturminne og kulturmiljø i samband med samfunnsplanlegginga. Det er viktig at kommunen har eigne mål og strategiar knytt til kulturminne, kulturmiljø og landskap. b) Under punkt. 3.2 Klima og klimatilpassing, miljø og naturmangfald er det naturleg at Samnanger også trekkjer inn kulturminne, kulturmiljø og kulturlandskap. c) Vi viser til ny stortingsmelding om nye mål i kulturmiljøpolitikken: https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ku1turmiljo/id2697943/ Her vil vi særlig peike på gjenbruk og istandsetting av kulturminne og kulturmiljø som samfunnsnyttig både av omsyn til klima, ressursbruk og økonomi. Å finne god balanse mellom vern og utvikling er ei av desse utfordringane. Kulturminne kan vere ressursar for å byggje samfunnet. Her har Samnanger kommune ei viktig oppgåve med å ta vare på kulturarven som ressurs for kunnskap, oppleving, bruk og gjenbruk (sirkulær økonomi). d) Vi vil oppmode kommunen om å leggje til ein arealstrategi som sikrar ei berekraftig forvaltning av kommunen sine kulturlandskap og kulturmiljø. Desse bør definerast og synleggjerast i arealdelen ved bruk av omsynssone. Her kan kommunen mellom anna sjå til kommunedelplan for kulturminne 2012-2020. 11. <u>Næringsutvikling</u> a) Samfunnsdelen er eit svært viktig verktøy for å leggje til rette for næringsutvikling gjennom heilskapleg samfunnsplanlegging b) Det er positivt at næringsutvikling er sett på agendaen, og at det vert poengtert at samfunnsplanen bør diskutere korleis Samnanger i større grad kan verta ein attraktiv næringskommune. et er eit godt grep å sjå på næringsutvikling i tilknytning til å styrke Samnanger som bustadkommune. c) Vi viser til temaplan for reiseliv i Vestland, temaplan for landbruk i Vestland, temaplan for breiband og digitalisering og plan for «Berekraftig verdiskaping - regional plan for innovasjon og næringsutvikling 2021-2033. Desse følgjer opp den regionale planen	
--	---	--



	for innovasjon og næringsutvikling. Vi ber om at de legg desse føringane til grunn i det vidare arbeidet. d) Viktig å leggje opp til at næringslivet sin stemme kjem fram. Vi vil gjerne utfordre kommunen på følgjande: korleis kan medverknad i planprosessen bidra til å mobilisere til nyskaping i kommunen? e) Reiseliv er ein viktig næringsveg for Vestland fylke, og her Samnanger kommune ressursar og potensiale. Vi vonar reiseliv og verdiskapingspotensialet kring denne får ein plass i den vidare planprosessen. Eit innspel til problemstilling som kan drøftast: korleis kan ein auke verdiskapinga knytt til besøkjande, i skjæringsfeltet til andre næringar? f) Når det gjeld det grøne skiftet/grøn omstilling av næringslivet ber vi om at de har med dykk moglegheitene som ligg i grøn region Vestland. Grøn region Vestland kan ha aktuelt kunnskapsgrunnlag og aktuelle tiltak. Kva for ressursar har Samnanger inn i dette arbeidet? g) Areal til næringsutvikling er vesentleg for næringsutvikling. Status og kapasitet på næringsareal er eit tema vi oppmodar til å ha med dykk vidare. I tillegg er landbruksnæringa arealavhengig, og kommunen kan vurdere arealstrategi(ar) knytt til jordbruksareal/jordvern. h) Føreseielege rammevilkår er viktig for næringslivet, og vonar at de ivaretek dette omsynet i planen.	
Bergen og Hordaland turlag 25.08.2023	1. BHT er glade for at Samnanger skal laga ny og oppdatert KPS. Arbeidet med denne er tufta på viktige føringar nasjonalt og internasjonalt med ein grunnleggande tanke om berekraft. I tillegg legg planarbeidet opp til eit omfattande og forpliktande medverknadsarbeid – noko som styrkar den demokratiske deltakinga og gjev ein betre plan. Høyringsdokumentet er kortfatta og tydeleg, noko me forstår er eit mål for sjølve planen. Dette er også prisverdig. I vår høyringsfråsegn vil me vidare peike på nokre felt der me meiner planprogrammet og prosessen kan verte endå betre. 2. BHT peikar på at naturen treng ei stemme i dette arbeidet, og at natur- og friluftsansjasjonane har denne rolla i demokratiet. Dei ber difor om at det vert gjeve rom for at representantar for organisasjonane kan delta	1. Tatt til orientering 2. Tatt til orientering. I kap 7 Plan for medverknad er frivillige lag og foreiningar tatt med og turlaget er ein naturleg part her. 3. Tatt til følgje. I planprogrammet er det under kap 3.7 Arealstrategi tatt inn eit nytt punkt: <i>Korleis sikrar vi tilgang til strandsona og viktige friluftsområde for ålmenta?</i> 4. Tatt til orientering. Punkta vert tatt med i det vidare arbeidet med samfunnsplanen.



	i møter, og få invitasjonar til å gje innspel undervegs. Dei ønskjer også høyringsfristar der ein tek omsyn til evt. ferieavvikling. 3. BHF rår kommunen til å vurdere om ein har nok kunnskap om kva viktige friluftslivsområde ein har i kommunen, om innbyggjarane sin bruk og oppleving av desse, og kva folkehelseeffektar ein kan hente ut av satsing på tilrettelegging av nærtur. 4. BHF ønskjer lukke til vidare med det viktige arbeidet, oghåper den nye kommuneplanen ivaretek natur og friluftsliv ved å: • Auke kunnskap om friluftsliv, nærnatur og folkehelse generelt og i Samnanger • Legge til rette for meir helseskapande friluftsliv i kommunen • Lage ein arealstrategi som vernar om naturmangfaldet • Auke kunnskapen om naturmangfaldetAvslutningsvis vil me ynskje lukke til vidare med det viktige arbeidet, og me håper den nye kommuneplanen ivaretek natur og friluftsliv ved å: • Vurdere å verte ein arealnøytral kommune	
--	---	--